

X 405.115

M 737

Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія

Н. О. Мнухіна

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

**Методичні вказівки
до проведення практичних занять та
виконання самостійної роботи**

*для студентів ЗДІА
напряму 6.170202 «Охорона праці»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
всіх форм навчання*

Міністерство освіти і науки України
Запорізька державна інженерна академія

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

**Методичні вказівки
до проведення практичних занять та
виконання самостійної роботи**

*для студентів ЗДІА
напряму 6.170202 «Охорона праці»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
всіх форм навчання*

*Рекомендовано до видання
на засіданні кафедри ПЕОП,
протокол № 9 від 12.05.2016р.*

Запоріжжя
ЗДІА
2016

ББК Х 405.115
М 737

Н. О. Мнухіна, к.т.н., доцент

Відповідальний за випуск: *зав. кафедри ПЕОП,
к.т.н., професор Г. Б. Кожемякін*

Мнухіна Н. О.

М 737

Правові основи працезахоронної політики та охорони праці: методичні вказівки до проведення практичних занять та виконання самостійної роботи для студентів ЗДІА напрямку 6.170202 «Охорона праці» спеціальності 263 «Цивільна безпека» всіх форм навчання / Мнухіна Н. О.; Запоріж. держ. інж. акад. – Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – 20 с.

ЗМІСТ

1 ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	4
2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	4
3 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ РОБОЧИХ МІСЦЬ ЗА УМОВАМИ ПРАЦІ	5
4 РОЗРОБКА ІНСТРУКЦІЇ З ОХОРОНИ ПРАЦІ	13
5 ЗАДАЧІ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	15
6 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	16
7 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	17
8 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	19

1 ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дані методичні вказівки розроблені для студентів всіх форм навчання за напрямом підготовки 6.170202 «Охорона праці», спеціальності 263 «Цивільна безпека». Методичні вказівки мають за мету надати допомогу студентам у підготовці до практичних та самостійних занять з навчальної дисципліни „Правові основи працеворонної політики та охорони праці”.

У методичних вказівках наводяться основні питання підготовки студентів до практичних занять, задачі для вирішення, перелік тем самостійної роботи, питання для самоконтролю, а також перелік рекомендованої літератури.

Згідно з навчальним планом дисципліни передбачена форма підсумкового контролю – іспит. Оцінювання знань здійснюється за 100-бальною шкалою.

2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Правові основи працеворонної політики та охорони праці

Практичне заняття 1.

Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. Складання відповідних документів.

Література [1, 4, 8]

Практичне заняття 2.

Аналіз підзаконних нормативно-правових актів з охорони праці за сферою їх дії. Розробка відповідних програм щодо порядку проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.

Література [1, 2, 3, 5 6]

Практичне заняття 3.

Складання приписів про порушення вимог охорони праці за видами робіт. Порядок розрахунків штрафних санкцій підприємствам за порушення вимог охорони праці.

Література [1, 3, 2, 4, 5, 6]

Практичне заняття 4.

Порядок розрахунків одноразової допомоги потерпілим від нещасних випадків.

Література [1, 5, 8, 9]

Практичне заняття 5.

Розробка узагальненої інструкції з питань охорони праці за видами робіт

Література [1, 9, 10, 11]

3 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ РОБОЧИХ МІСЦЬ ЗА УМОВАМИ ПРАЦІ

Атестація робочих місць за умовами праці проводиться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 р. N 442 і відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Основна мета атестації полягає в регулюванні відносин між власником або повноважним органом і працюючим у сфері реалізації прав на здорові й безпечні умови праці, пільгове пенсійне забезпечення, пільги та компенсації за роботу у несприятливих умовах.

Атестація робочих місць передбачає:

- виявлення шкідливих та небезпечних факторів і причин формування несприятливих умов праці;
- санітарно-гігієнічне дослідження факторів виробничого середовища, важкості й напруженості трудового процесу на робочому місці;
- комплексну оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці на відповідність їх характеристик стандартам безпеки праці, будівельним та санітарним нормам і правилам;
- визначення ступеня шкідливості і небезпечності праці та її характеру за гігієнічною класифікацією;
- обґрунтування віднесення робочого місця до категорії зі шкідливими (особливо шкідливими), важкими (особливо важкими) умовами праці;
- визначення права працівників на пільгове пенсійне забезпечення за роботу у несприятливих умовах;
- визначення і реалізацію технічних і організаційних заходів, спрямованих на оптимізацію умов та характеру праці.

Період переатестації визначається самим підприємством у колективному договорі, але не повинен перевищувати **5 років**.

Для організації та проведення атестації керівник підприємства видає **наказ**, в якому зазначаються основа та завдання атестації.

Принципи та основи гігієнічної класифікації праці. В основу гігієнічної класифікації праці покладені наявність та вираженість шкідливих факторів виробничого середовища, рівні важкості й напруженості трудового процесу. Принцип диференціації умов та характеру праці передбачає визначення ступеня відхилення параметрів виробничого середовища і трудового процесу від діючих гігієнічних нормативів. За цими показниками виділяються три класи умов праці:

I клас - оптимальні - умови та характер праці, за яких виключені несприятливий вплив на здоров'я працівників небезпечних та шкідливих виробничих факторів, створюються передумови для збереження високого рівня працездатності (відсутність або відповідність рівням, прийнятим як безпечні для населення);

II клас - допустимі - умови та характер праці, за яких рівень небезпечних та шкідливих виробничих факторів не перебільшує встановлених гігієнічними

нормативами на робочих місцях, а можливі функціональні зрушення, викликані трудовим процесом, відновлюються під час регламентованого відпочинку впродовж робочого дня або домашнього відпочинку до початку робочої зміни і не справляють несприятливого впливу у найближчому та віддаленому періоді на стан здоров'я працівників та їх нащадків;

III клас - шкідливі та небезпечні - умови та характер праці, за яких внаслідок порушення санітарних норм та правил можливий вплив небезпечних та шкідливих факторів, що перевищують гігієнічні норми та психофізіологічні фактори виробничої діяльності і викликають функціональні зміни організму, які можуть призвести до стійкого зниження працездатності або порушення здоров'я працівників.

Виділяється три ступені шкідливих та небезпечних умов та характеру праці :

1 ступінь - умови та характер праці, що викликають функціональні зрушення, які після припинення впливу мають оборотний характер ;

2 ступінь - умови та характер праці, що викликають стійкі функціональні зрушення і сприяють зросту показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності і появі легких форм професійних захворювань;

3 ступінь - умови та характер праці з підвищеною небезпекою розвитку професійних захворювань та підвищеною захворюваністю з тимчасовою втратою працездатності.

Гігієнічна оцінка умов праці. Оцінка результатів лабораторних досліджень (інструментальних вимірів) проводиться шляхом порівняння фактично визначеного значення параметру з нормативним (по окремих факторах).

Ступінь шкідливості і небезпечності кожного фактора виробничого середовища і трудового процесу (гр. 6...8 Карти) тільки третього класу визначається за критеріями, встановленими гігієнічною класифікацією праці N 4137-86.

Визначається тривалість (відсоток від тривалості робочої зміни) діє виробничого фактора (гр. 9 Карти).

Бали, встановлені за ступенем шкідливості факторів і важкості робіт, коригуються за формулою :

$$X_{\phi} = xT, \quad (1)$$

де x - ступінь (бал) шкідливості фактора чи тяжкості робіт за результатами вимірів та інших оцінок (гр. 6,7,8 Карти);

T - частина зміни, протягом якої діє фактор, що розглядається (гр. 9 Карти).

При наявності в повітрі робочої зони двох і більше шкідливих речовин різнонаправленої дії відношення фактичних концентрацій кожної з них до встановлених для них ГДК підсумовуються. Якщо сума відношень перевищує одиницю, то ступінь шкідливості даної групи речовин визначається виходячи з величини цього перевищення з урахуванням класу небезпечності найбільш токсичної речовини групи, а вся група оцінюється як одна речовина.

Оцінка умов праці при наявності двох і більше шкідливих і небезпечних виробничих факторів здійснюється за найбільшим високим класом і ступенем.

Гігієнічна оцінка робочих місць. Робоче місце з умов праці оцінюється з урахуванням впливу всіх факторів виробничого середовища і трудового процесу на працівників, передбачених гігієнічною класифікацією праці (розділ I Карти), сукупних технічного і організаційного рівня умов праці (розділ II Карти), ступеня ризику пошкодження здоров'я.

На основі комплексної оцінки робочі місця відносяться до трьох видів умов праці:

- з особливо шкідливими та особливо важкими умовами праці,
- зі шкідливими та важкими умовами праці,
- зі шкідливими умовами праці та заносяться до розділу III Карти.

Право на пенсію на пільгових умовах визначається за діючими нині законодавчими актами.

За оцінку умов праці керівників та спеціалістів приймається оцінка умов праці керівних працівників, якщо вони зайняті виконанням робіт в умовах, передбачених *Списками № 1 і 2* їх підлеглих протягом робочого дня. Під повним робочим днем слід розуміти виконання робіт, передбачених *Списками*, не менше 80% робочого часу, що має підтверджуватись відповідними документами.

За документами атестації визначаються невідкладні заходи щодо покращання умов і безпеки праці, які не потребують для їх розробки і впровадження залучення сторонніх організацій і фахівців (розділ IV Карти).

За результатами атестації складається:

- перелік робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких підтверджене право на пільги і компенсації, передбачені законодавством, а також за рахунок коштів підприємства згідно зі статтею 26 Закону України «Про підприємства» і статтею із Закону України «Про пенсійне забезпечення»;
- робочих місць з несприятливими умовами праці, на яких необхідно здійснити першочергові заходи щодо їх покращання.

Витяги з наказу додаються до трудової книжки працівників, професії і посади яких внесені до переліку.

Матеріали атестації робочих місць є документами суворої звітності і зберігаються на підприємстві протягом 50 років.

КАРТА УМОВ ПРАЦІ

Підприємство _____
 № робочого місця _____
 Професія (посада) _____
 Кодпо ЄТКД _____
 Виробництво _____
 Цех _____
 Номери аналогічних робочих місць _____
 Оцінка факторів виробничого середовища і трудового процесу

№ п\п	Фактори виробничого середовища	Дата досліджень	ГДР ГДК	Фактичне значення	Клас шкідливості небезпечні умови та характер праці	Тривалість дії фак.- тора, %	X_{ϕ}
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Шкідливі хімічні речовини						
	1 клас небезпеки						
	2 клас небезпеки						
	3-4 клас небезпеки						
2.	Пил переважно фіброгенної дії						
3.	Вібрації (загальна і локальна)						
4.	Шум, дБ						
5.	Іфразвук						
6.	Ультразвук						
7.	Неіонізуючі випромінювання						
	Радіочастотний діапазон						

1	2	3	4	5	6	7	8
	Діапазон промислових частот						
	Оптичний діапазон (лазерне-ви промін.)						
8.	Мікроклімат у приміщенні						
	Температура повітря, °С						
	Швидкість руху повітря, м/с						
	Відносна вологість повітря, %						
	Інфрачервоне випромінювання Вт/м ²						
9.	Температура зовнішнього повітря під час роботи навікритому повітрі, °С						
	літом						
	зимою						

1	2	3	4	5	6	7	8
10.	Атмосфер-ний тиск						
11.	Біологі-чні фактори						
	Мікро-організми						
	1 клас небезпеки						
	2 клас небезпеки						
	3-4 класи небезпеки						
	Білкові препара-ти						
	1 клас небезпеки						
	2 клас небезпеки						
	3-4 класи небезпеки						
	Природні компо-ненти організму						
	(аміно-кисло-ти, вітамі-ни)						
	1 клас небезреки						
	2 клас небезпеки						
	3-4 класи небезпеки						
12.	Важкість праці						
	Динамі-чна робота:						
	При роботі за участю м'язів нижніх кінцівок і тулуба						

1	2	3	4	5	6	7	8
	Теж саме за участю м'язів плечового поясу						
	-маса піднімання і переміщення вантажу, кг						
	-дрібні рухи кістей і пальців рук (кількість за зміну)						
	Статичне навантаження (Кгс):						
	- величина навантаження за зміну						
	При утриманні вантажу:						
	-однією рукою						
	-двома руками						
	-за участю м'язів тулуба і ніг						
13.	Робоча поза						
14.	Напруженість праці						

1	2	3	4	5	6	7	8
	Увага:						
	-тривалість зосередження (% дотривалості зміни)						
	Напруженість аналізаторів						
	-зору						
	-слуху						
	Емоційна і інтелектуальна напруженість						
	Однонаїтність						
15.	Змінність						
16.	Кількість факторів						

КРИТЕРІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ УМОВ ПРАЦІ

(Витяг з класифікації умов та характеру праці за ступенями шкідливості і небезпечності, важкості і напруженості)

№ п/п	Фактори виробничого середовища і трудового процесу	ІІІ клас - умови шкідливі і небезпечні умови і характер праці		
		Іступінь (1бал)	ІІступінь (2бали)	ІІІступінь (3бали)
1	2	3	4	5

РОЗМІР ДОПЛАТИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ФАКТИЧНОГО СТАНУ УМОВ ПРАЦІ

При роботах	X_{ϕ} , бали	Розмір доплати до тарифної ставки (окладу), %
зі шкідливими та важкими умовами праці	до 2.0	4
	2.1-4.0	8
	4.1-6.	12
з особливо шкідливими та особливо важкими умовами праці	6.1-8.0	16
	8.1-10.0	20
	Більше 10.0	24

ФАКТОРИ ДЛЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ПРАВА НА ПЛЬГОВЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

За списком №1:

- 1) не менше двох факторів 3 ступеня відхилення від норм або
- 2) одного фактора 3 ступеня і трьох факторів 1 чи 2 ступеня відхилення від норм або
- 3) чотирьох факторів 2 ступеня відхилення від норм або
- 4) наявності в повітрі робочої зони однонаправленої дії 1 або 2 класу небезпеки.

За списком №2

- 1) одного фактора 3 ступеня відхилення від норм або
- 2) трьох факторів 1, 2 ступеня відхилення від норм або
- 3) чотирьох факторів 1 ступеня відхилення від норм .

4 РОЗРОБКА ІНСТРУКЦІЇ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Інструкції з охорони праці розробляються згідно «Положення про розробку інструкцій з охорони праці» затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці 29.01.98 N 9.

Інструкції повинні містити такі розділи:

- загальні положення;
- вимоги безпеки перед початком роботи;
- вимоги безпеки під час виконання роботи;
- вимоги безпеки після закінчення роботи;
- вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

За необхідності в інструкції можна включити й інші розділи.

Розділ «Загальні положення» повинен містити:

- відомості про сферу застосування інструкції;
- загальні відомості про об'єкт розробки: визначення робочого місця працівника даної професії; коротка характеристика технологічного процесу та обладнання, що застосовується на цьому робочому місці, виробничій дільниці, в цеху;
- умови і порядок допуску працівників до самостійної роботи за професією або до виконання відповідного виду робіт (вимоги щодо віку, стажу роботи, статі, стану здоров'я, проходження медоглядів, професійної освіти та спеціального навчання з питань охорони праці, інструктажів, перевірки знань тощо);
- вимоги правил внутрішнього трудового розпорядку, що стосуються питань охорони праці для даного виду робіт або професії;
- характеристику основних небезпечних та шкідливих виробничих факторів для даної професії (виду робіт), особливості їх впливу на працівника;

- перелік видів спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, що належать до видачі працівникам даної професії (виду робіт) згідно з чинними нормами, із зазначенням стандартів або технічних умов на них;

- вимоги санітарних норм і правил особистої гігієни, яких повинен дотримуватись працівник під час виконання роботи.

Розділ «Вимоги безпеки перед початком роботи» повинен містити:

- порядок приймання зміни у випадку безперервної роботи, в тому числі при порушенні режиму роботи виробничого обладнання або технологічного процесу;

- порядок підготовки робочого місця, засобів індивідуального захисту;

- порядок перевірки справності обладнання, інструменту, захисних пристроїв небезпечних зон машин і механізмів, пускових, запобіжних, гальмових і очисних пристроїв, систем блокування та сигналізації, вентиляції та освітлення, знаків безпеки, первинних засобів пожежогасіння, виявлення видимих пошкоджень захисного заземлення (занулення) тощо;

- порядок перевірки наявності та стану вихідних матеріалів (сировини, заготовок, напівфабрикатів);

- порядок повідомлення роботодавця про виявлені несправності обладнання, пристроїв, пристосувань, інструменту, засобів захисту.

Розділ «Вимоги безпеки під час роботи» повинен містити:

- відомості щодо безпечної організації праці, про прийоми та методи безпечного виконання робіт, правила використання технологічного обладнання, пристроїв та інструментів;

- правила безпечного поводження з вихідними матеріалами (сировиною, заготовками, напівфабрикатами), з готовою продукцією;

- правила безпечної експлуатації внутрішньо-цехових транспортних і вантажопідіймальних засобів і механізмів, тари; вимоги безпеки при вантажно - розвантажувальних роботах та транспортуванні вантажу;

- вказівки щодо порядку утримання робочого місця в безпечному стані;

- можливі види небезпечних відхилень від нормального режиму роботи обладнання та технологічного регламенту і способи їх усунення;

- вимоги щодо використання засобів індивідуального та колективного захисту;

- умови, за яких робота повинна бути припинена (технічні, метеорологічні, санітарно-гігієнічні тощо);

- вимоги щодо забезпечення пожежо- та вибухобезпеки;

- порядок повідомлення роботодавця про нещасні випадки чи раптові захворювання, факти порушення технологічного процесу.

Розділ «Вимоги безпеки після закінчення роботи» повинен містити:

- порядок безпечного вимикання, зупинення, розбирання, очищення і змащення обладнання;

- порядок здавання робочого місця;
- порядок прибирання відходів виробництва;
- вимоги санітарних норм і правил особистої гігієни, яких повинен дотримуватись працівник після закінчення роботи;
- порядок повідомлення роботодавця про всі недоліки, що виявились у процесі роботи.

Розділ «Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях» повинен містити:

- відомості про ознаки можливих аварійних ситуацій, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо);
- відомості про засоби та дії, спрямовані на запобігання можливим аваріям;
- порядок дій, особисті обов'язки та правила поведінки працівника при виникненні аварії;
- порядок повідомлення роботодавця про аварії та ситуації, що можуть до них призвести;
- відомості про порядок застосування засобів протиаварійного захисту та сигналізації;
- порядок дій щодо подання першої медичної допомоги потерпілим під час аварії.

Викладення тексту інструкцій. При викладенні тексту інструкції слід керуватися такими правилами:

- текст інструкції повинен бути стислим, зрозумілим і не допускати різних тлумачень;
- інструкція не повинна містити посилань на нормативні акти, вимоги яких враховуються при її розробці;
- у тексті інструкцій не допускається застосування не властивих для нормативних актів зворотів розмовної мови, довільних словосполучень, скорочення слів, використання для одного поняття різних термінів, а також іноземних слів чи термінів за наявності рівнозначних слів чи термінів в українській мові; допускається застосування лише загальноприйнятих скорочень і аббревіатур;
- у тексті інструкції слід уникати викладу вимог у формі заборони, а при необхідності слід давати пояснення, чим викликана заборона; не повинні застосовуватися слова «категорично», «особливо», «обов'язково», «суворо» та ін., оскільки всі вимоги інструкції є однаково обов'язковими;
- для наочності окремі вимоги інструкцій можуть бути ілюстровані малюнками, схемами, кресленнями тощо.

5 ЗАДАЧІ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Працівник залізобетонного заводу отримує заробітну плату за місяць у розмірі 4000 грн. (за тарифною сіткою). В одному із місяців він працював 12 годин у нічний час. Визначити фактичну (мінімальну) заробітну плату за цей місяць.

Приклад розв'язку:

$$C = C_M + C_{\text{нічн. час}} = 4,0 + 0,2 \times 4,0 = 4,8 \text{ тис. грн.}$$

2. Визначте одноразову допомогу потерпілому працівникові підприємства при стійкій втраті професійної працездатності у 10% при середній заробітній платі 3000 грн. Нещасний випадок стався 15.01.2015р.

3. Визначте одноразову допомогу потерпілому працівникові підприємства при стійкій втраті професійної працездатності у 50% при середній заробітній платі 3500 грн. Нещасний випадок стався 01.09.2015р.

4. Визначте одноразову допомогу потерпілому працівникові підприємства при стійкій втраті професійної працездатності у 30% при середній заробітній платі 2000 грн. Нещасний випадок стався 15.01.2016р.

5. Працівник ливарного заводу отримує заробітну плату за місяць у розмірі 2500 грн. (за тарифною сіткою). В одному із місяців він працював 8 годин у нічний час. Визначити фактичну (мінімальну) заробітну плату за цей місяць.

6. Працівник молокозаводу отримує заробітну плату за місяць у розмірі 2000 грн. (за тарифною сіткою). В одному із місяців він працював 11 годин у нічний час. Визначити фактичну (мінімальну) заробітну плату за цей місяць.

7. Особа віком молодше 18 років приймається на роботу лише після чергового медичного огляду. Чи це відповідає чинному законодавству?

8. Особа віком молодше 20 років приймається на роботу лише після чергового медичного огляду. Чи це відповідає чинному законодавству?

9. Працівник (неповнолітній юнак віком 16 років) під час роботи піднімає вантаж вагою 15 кг. Чи це відповідає чинному законодавству?

10. Працівниця (неповнолітня дівчина віком 16 років) під час роботи піднімає вантаж вагою 8 кг. Чи це відповідає чинному законодавству?

11. Працівник (неповнолітній юнак віком 14 років) під час роботи піднімає вантаж вагою 6 кг. Чи це відповідає чинному законодавству?

6 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Рекомендовані завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Рекомендована література
1	2	3
1	Ліцензування підприємницької діяльності, реєстрація та порядок видачі дозволів Держгірпромнаглядом та іншими контролюючими органами	1,3,5,8
2	Види пропаганди правових та нормативних актів з охорони праці в умовах сучасних форм господарювання	1,3

1	2	3
3	Інформаційний чинник і звітність у сфері охорони праці. Загальнодержавна, галузеві та регіональні програми з питань охорони праці.	1,5,6,8
4	Організація досліджень з проблем охорони праці.	1,4
5	Стан та динаміка аварійності у світовій індустрії	1,2

Підсумком самостійної роботи студента денної і заочної форм навчання над вивченням дисципліни «Правові основи працезахоронної політики та охорони праці» є складання *письмового звіту*.

Текстова частина викладається на стандартному папері формату А4 з одного боку. Поля: верхнє, праве – 20 мм, нижнє – 17 мм, лівє – 20 мм. Об'єм рукопису складає 10-15 сторінок. Звіт може бути рукописним або друківаним.

Рисунки, схеми та таблиці розміщуються як за текстом, так і на окремих аркушах паперу і повинні мати нумерацію у межах розділу.

В тексті повинні бути посилання на використану літературу.

На титульній сторінці звіту мають бути зазначені назва кафедри, тема самостійної роботи, прізвище та ініціали студента, назва групи, номер варіанту, прізвище та ініціали викладача, який рецензує і приймає захист роботи.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, спільно обумовлені викладачем і студентом. Після рецензії студент повинен внести виправлення у звіт, якщо вони є.

Звіт про самостійну роботу оцінюється за наступними критеріями:

- повнота і глибина розкриття теми;
- наявність фактичних матеріалів галузі;
- наявність таблиць, діаграм, рисунків, схем;
- якість оформлення.

7 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Перечисліть основні закони та підзаконні акти, які регулюють правові відносини з охорони праці в умовах виробництва.

2. У якому році прийнята Конституція України.?

3. У якому році прийнятий закон України «Про охорону праці»?

4. Дайте визначення, що таке «охорона праці» ?.

5. Перечисліть основні розділи закону України «Про охорону праці».

6. У якому році прийнятий закон України «Про соціальне страхування»?

7. Що Ви розумієте під висловом «соціальний захист працівника»?

8. Основні обов'язки роботодавця щодо організації охорони праці на підприємстві.

9. Перечисліть основні принципи працезахоронної політики в Україні.

10. Що передбачає атестація робочих місць за умовами праці?
11. Перечисліть основні види пільг і компенсацій за шкідливі та небезпечні умови праці.
12. Що відносять до засобів індивідуального захисту працівників на підприємстві?
13. Що відносять до засобів колективного захисту працівників на підприємстві?
14. Які пільги надаються працівникам, що поєднують роботу з навчанням?
15. Перечисліть види інструктажів з охорони праці.
16. Порядок проведення вступного інструктажу.
17. Порядок проведення первинного та повторного інструктажу.
18. Порядок проведення позапланового та цільового інструктажу.
19. Обов'язки працівника підприємства щодо виконання вимог охорони праці при виконанні трудових відносин.
20. Порядок та періодичність проведення попередніх медичних оглядів працівника.
21. Дайте визначення поняттям:
 - норма виробітку;
 - норма часу;
 - норма обслуговування;
 - норма праці.
22. Які Ви знаєте форми і системи оплати праці?
23. Чи має право працівник підприємства, організації або установи на правовий захист від необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу та незаконного звільнення з роботи?
24. Поясніть суть трудового договору (угоди) на підприємстві.
25. Які розділи повинні бути обов'язково передбаченими у колективному договорі (угоді) ?
26. Які повноваження комісії з трудових спорів?
27. Яка тривалість робочого часу упродовж тижня працівників віком:
 - від 14 до 16 років;
 - від 16 до 18 років.
28. Охорона праці неповнолітніх.
29. Охорона праці жінок.
30. Охорона праці інвалідів.
31. Види відповідальності посадових осіб за порушення вимог щодо організації охорони праці на підприємстві.
32. Компетенція уповноважених органів при розгляді справ про адміністративні правопорушення з питань охорони праці.
33. Порядок фінансування заходів охорони праці на підприємстві.
34. Порядок відшкодування шкоди працівникові, потерпілому на підприємстві під час виконання ним трудових відносин.

8 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Жидецький, В. Ц. Основи охорони праці [Текст]: +CD-ROM : підручник для вnz: [затв. М-вом освіти і науки, молоді та спорту України] / В. Ц. Жидецький. – К.: Знання, 2010. – 373 с. – Бібліогр.: с. 302 – 305. – 1 000 прим. – ISBN 978-966-346-601-9. (1 прим.)
2. Батлук, В. А. Охорона праці у будівельній галузі [Текст]: навч. посібник / В. А. Батлук, Г. Г. Гогіташвілі. – К.: Знання, 2006. – 550 с. – Бібліогр.: с. 545 – 547. – 1 000 прим. – ISBN 966-346-050-4. (20 прим.)
3. Третьяков, О. В. Охорона праці [Текст]: + CD-ROM: навч. посібник для вnz з тестовим комплексом на CD: [рек. М-вом освіти і науки України] / О. В. Третьяков, В. В. Зацарний, В. Л. Безсонний; ред. К. Н. Ткачук. - К.: Знання, 2010. - 167 с. – Бібліогр.: с. 164 – 165. – 1 000 прим. – ISBN 978-966-346-605-7. (1 прим.)

Допоміжна література

4. Закон України «Про охорону праці» [Текст] від 21.11.2002 р.
5. Законодавство України про охорону праці «Збірник нормативних документів». [Текст]: – К., 2006.
6. Закон України «Про пожежну безпеку». [Текст] – К. 1994.
7. Конституція України. Офіційне видання Верховної Ради України [Текст] – К. 2006.
8. Кодекс Законів про працю. [Текст] – К. 1992.
9. Кодекс Законів про адміністративні правопорушення. [Текст] - К. 1997.
10. Цивільний кодекс України. Офіційне видання. [Текст]
11. Кримінальний кодекс України. - К. 2012. [Текст]

Електронний ресурс

12. «Про охорону праці»: Закон України № 2695-XII від 14.10.1992 (Редакція станом на 05.04.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
13. «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»: Закон України № 1105-XIV від 23.09.1999 (Редакція станом на 01.04.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
14. «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»: ДСНтаП № 248 від 08.04.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>

15. ДНАОП 0.00-4.06-93. Положення про Національну раду з питань безпечної життєдіяльності населення: Постанова Кабінету Міністрів України № 733 від 15.09.1993 (Редакція станом на 19.09.2007) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/733-93-%D0%BF>

16. НПАОП 0.00-4.09-07. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства: Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду України № 55 від 21.03.2007 (Редакція станом на 18.11.2007) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0311-07>

17. ДНАОП 0.00-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці: Наказ Комітету по нагляду за охороною праці України № 27 від 17.02.1999 (Редакція станом на 14.12.2007) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>

Методичне видання

Н. О. Мнухіна

к.т.н., доцент

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

Методичні вказівки

**до проведення практичних занять та
виконання самостійної роботи**

для студентів ЗДІА

напряму 6.170202 «Охорона праці»

спеціальності 263 «Цивільна безпека»

всіх форм навчання

Підписано до друку 08.06.2016р. Формат 60x84 1/32. Папір офсетний.

Умовн. друк. арк. 1,1. Наклад 1 прим.

Внутрішній договір № 62/16

Запорізька державна інженерна академія

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 2958 від 03.09.2007 р.

Віддруковано друкарнею

Запорізької державної інженерної академії
з оригінал-макету авторів

69006, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 226

ЗДІА